

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת רון כץ

פ/25/2543

הצעת חוק חיזוק מעמד חברי המועצה מקרב סיעות האופוזיציה (תיקוני חקיקה), התשפ"ג–2023

תיקון פקודת העיריות
1. בפקודת העיריות¹ –

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "חבר מועצה" יבוא :

"יושב ראש האופוזיציה" – ראש הסיעה הגדולה ביותר, אשר התקיימו בסיעתו, בין היתר, לפחות כל אלה :

(א) סיעתו שונה מסיעתו של ראש העירייה ;

(ב) לסיעתו אין ייצוג בוועדת ההנהלה ;

(ג) מסיעתו לא מונו סגנים לראש העירייה ;

(ד) סיעתו אינה קשורה בהסכם המתייחס לכהונת ראש העירייה או לניהול העירייה ;"

(2) אחרי סעיף 125ג יבוא :

"העמדת אמצעים 125ד. העירייה תעמיד לרשות יושב ראש האופוזיציה לרשות יושב ראש משרד לקבלת קהל, וכן תקצה מכשיר טלפון, האופוזיציה מכשיר פקסימיליה ומחשב." ;

(3) בסעיף 140א –

(א) בסעיף קטן (א), אחרי "פנקסי העירייה ומסמכיה" יבוא "וכן פנקסי ומסמכי תאגיד עירוני" והסיפה החל במילים "אך לא יוצא" – תימחק ;

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197.

(ב) בסעיף קטן (א1), אחרי "פנקסי העירייה או מסמכיה" יבוא "או פנקסי התאגיד העירוני או מסמכיו" ובסופו יבוא "לא נענה ראש הרשות לצו כאמור בתוך 21 ימים ממועד הוצאת הצו, ימנה הממונה אדם מתאים למילוי החובה כאמור בסעיף 141.141";

(ג) בסעיף קטן (ב), אחרי "או בוועדה מוועדותיה" יבוא "או לדיון בגוף המנהל של התאגיד העירוני";

(ד) בסעיף קטן (ג), אחרי "פנקסי העירייה ומסמכיה" יבוא "וכן פנקסי תאגיד עירוני או מסמכיו";

(ה) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא –

"(ה) ראש העירייה יסמך את הממונה על חופש המידע בתחום העירייה להעמיד לרשות חברי המועצה את פנקסי העירייה ומסמכיה בהתאם לחוק זה."

(ו) בסעיף זה, "תאגיד עירוני" – כמשמעותו בסעיף 249א.141";

(4) בסעיף 149ג(ג), במקום פסקה (1) יבוא :

"(1) יושב ראש הוועדה לענייני ביקורת יהיה, בכפוף להוראות פסקה (2), יושב ראש האופוזיציה ולא יכהן כדירקטור בהנהלת גוף עירוני מבוקר; הכריז יושב ראש האופוזיציה כי הוא מנוע מלשמש כיושב ראש ועדת הביקורת, יהיה יושב ראש הוועדה, בכפוף להוראות פסקה (2), חבר האופוזיציה אשר מתקיימים בסיעתו, בין היתר, לפחות כל אלה :

(א) סיעתו שונה מסיעתו של ראש העירייה;

(ב) לסיעתו אין ייצוג בוועדת ההנהלה;

(ג) מסיעתו לא מונו סגנים לראש העירייה;

(ד) סיעתו אינה קשורה בהסכם המתייחס לכהונת ראש העירייה או לניהול העירייה";

(5) בסעיף 166, סעיף קטן (אא) יסומן (א1) ואחריו יבוא :

"(א2) ישיבת ועדת חובה תתחיל לא לפני השעה 17:00, זולת אם הסכימו שני שלישי מחברי המועצה החברים בוועדת חובה על שעה אחרת.";

(6) בתוספת השנייה, בסעיף 33, האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא :

"(ב) בלי לגרוע מהאמור בסעיף קטן (א), ראש הישיבה ייתן את זכות הדיבור ליושב ראש האופוזיציה לאחר דברי הפתיחה לנושא שעל סדר היום."

תיקון פקודת המועצות המקומיות 2. בפקודת המועצות המקומיות², בסעיף 34א – המועצות המקומיות

(1) במקום "וסעיפים 142א" יבוא "וסעיפים 125ד, 142א";

(2) אחרי "חוב ארנונה או אספקת מים", יבוא "סעיף 140א".

תיקון חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי), התשל"ו-1975³, אחרי סעיף 5א 3. הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי) חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי)

"ייעוץ משפטי 5ב. (א) הרשות המקומית תקצה מתקציב הייעוץ לחברי האופוזיציה המשפטי השנתי עבור ייעוץ משפטי נפרד ובלתי תלוי לחברי מועצת הרשות שאינם חברים בסיעות הקואליציה.

(ב) שר הפנים, באישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, יקבע את גובה התקציב אשר יוקצה מקופת הרשות המקומית לחברי מועצת הרשות שאינם חברים בסיעות הקואליציה."

תקנות ראשונות 4. תקנות ראשונות לפי סעיף 5ב לחוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי), התשל"ו-1975, כנוסחו בסעיף 3 לחוק זה, יבאו לאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בתוך שלושה חודשים מיום פרסומו של חוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

חברי המועצה ברשויות המקומיות מהווים דרג נבחר אשר מייצג את כלל התושבים ברשות ונהנים מהיכרות טובה עם אתגרי הרשות וצרכי התושבים. בדומה לחברי הכנסת בשלטון המרכזי, תפקיד חברי המועצה, ובמיוחד חברי האופוזיציה, הינו לבקר, להצביע על שגיאות או מחדלים של ראש הרשות ושל מנגנוני הרשות ולהגביר את הייצוגיות בקבלת ההחלטות.

אך בשונה מהשלטון המרכזי, בו מתקיימת מערכת מורכבת מאוד של איזונים ובלמים וחברי הכנסת משמשים כגורם מפקח, לחברי המועצה ישנם כלים מועטים לביצוע תפקידם. מטרת הצעת חוק זו הינה לחזק את מעמדם של חברי המועצה ולהרחיב את ארגז הכלים העומד לרשותם.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 9, עמ' 256.
³ ס"ח התשל"ו, עמ' 24.

סעיף 1 מוצע להרחיב את זכות העיון המוקנית לחבר מועצה כך שתעוגן בחוק זכות העיון של חבר המועצה גם במסמכי תאגיד עירוני. זכות העיון במסמכי העירייה הנתונה לחבר מועצה לפי סעיף 140א לפקודת העיריות (להלן – הפקודה) היא כלי חשוב המסייע לחבר המועצה למלא את תפקידו. רשויות מקומיות פועלות בחלק מהתחומים באמצעות תאגידים עירוניים המשמשים כזרועה הארוכה של הרשות המקומית ומסייעים לה למלא את תפקידיה.

על מנת לקדם את יכולתו של חבר המועצה למלא את תפקידו ולסייע בפיקוח ובקרה על התנהלות הרשות המקומית גם כאשר היא מבצעת את תפקידיה באמצעות תאגיד עירוני, מוצע לעגן בחוק את זכות העיון של חבר המועצה גם במסמכי תאגיד עירוני. בנוסף, מוצע להגדיר את הממונה על חופש המידע ברשות המקומית, כגורם המוסמך מטעם ראש הרשות על המצאת המידע. הממונה על חופש המידע ברשות הינו גורם מוסמך ובעל כישורים לאיסוף מידע מעובדי הרשות והוא זכאי לתוספת שכר על תפקיד זה. לפיכך, מינויו עשוי לייעל את הליך קבלת המסמכים ולאפשר לחברי המועצה לבצע את עבודתם ביעילות.

יתר על כן, בעוד שראש הרשות משמש כיו"ר הקואליציה ונהנה ממשאבים רחבים וממשכורת, חברי המועצה שאינם משתייכים לקואליציה ממשיכים לפעול ללא תגמול ומתקשים בפיקוח על פעילות הרשות המקומית. בכדי למנוע את שחיקת יכולת הבקרה של חברי האופוזיציה, מוצע לעגן את מעמדו של יו"ר האופוזיציה ולהעניק לו כלים שיאפשרו הבעת הסתייגויות מפעילות הרשות והבעת ביקורת. כמו כן, מוצע לספק ליו"ר האופוזיציה לשכה לקבלת קהל ושירותי מזכירות, אשר ישמשו גם את שאר חברי האופוזיציה.

בנוסף, בדומה להגבלה המוטלת על שעות כינוס ישיבות המועצה, מוצע להגביל את שעות התכנסות ועדות החובה באופן שיאפשר לחברי מועצה העובדים במהלך שעות היום להשתתף בישיבה. מטרת סעיף זה הינה להבטיח כי חברי המועצה יוכלו להשתתף בישיבות אלו, אשר יתקיימו בשעות אחר הצהריים או בשעה המוסכמת על חברי הועדה.

סעיף 2 במסגרת סעיף זה מוצע לתקן תיקון עקיף את פקודת המועצות המקומיות לשם החלת הוראות החוק.

סעיף 3 ראש הרשות המקומית נהנה מכוח רב אשר בא לידי ביטוי בשלל מינויים, וביניהם היועץ המשפטי לרשות. שימוש חברי מועצה ביועץ המשפטי לצורך ערעור על החלטות הרשות נתקל בקשיים הנובעים בין היתר מניגודי עניינים וממחויבותו הכפולה של היועץ המשפטי. לאור זאת, מוצע לאפשר לחברי המועצה להיעזר ביועץ משפטי חיצוני ובלתי-תלוי.

סעיף 4 התקנת תקנות ראשונות מכח סעיף 5ב לחוק הרשויות המקומיות יובאו לאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה בתוך שלושה חודשים מיום פרסומו של החוק.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת שלמה קרעי וקבוצת חברי הכנסת (2075/23/פ) ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת שלמה קרעי (7/24/פ). הצעת החוק זהה לפ/7/24 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום

כ"ט בשבט התשפ"ג (20.02.2023)